

Маріуц Ілона Олександрівна —

кандидат педагогічних наук, працює на посаді старшого наукового співробітника відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України. Коло наукових інтересів: педагогічні процеси в зарубіжній школі: гуманізація шкільної освіти в країнах ЄС, педагогічні інновації; тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС.

УДК 37.014.25:373.5.091

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ГУМАНІЗАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ПОГЛЯДИ УЧЕНИХ ЗАРУБІЖЖЯ

Розглядаються теоретичні та практичні аспекти розвитку шкільної освіти в контексті гуманізації. Виявлено сутність, провідні ідеї гуманістичної теорії навчання й особливості її практичної реалізації на сучасному етапі за кордоном. Обґрунтовано думку, що метою освіти мають бути розвиток людини і її особистісне зростання, на протилежність кількісним результатам навчання, що значно збільшує інтелектуальні досягнення та готує учнів до здійснення свого внеску в суспільство. Також підтверджується думка, що навчання є найефективнішим, коли збігається з природною схильністю людини до повноцінного розвитку особистості.

Ключові слова: гуманізація освіти, людино-центрована освіта, гуманістична психологія, гуманістична теорія навчання, світський гуманізм, педагог-гуманіст.

У вирішенні сьогоденних завдань демократизації суспільного життя в Україні та його духовно-інтелектуального відродження вагоме значення має гуманізація освіти. Звертаючись до національних витоків, ми повинні враховувати наше нинішнє буття й зважати на світовий досвід.

Сучасна світова гуманістична думка виходить із того, що людина, її права й обов'язки мають перебувати в центрі уваги держави і суспільства. Особливе значення розвиток гуманістичних орієнтирів освіти має для нашого суспільства, яке щойно позбулося авторитарного соціального устрою і ще багато в чому сповідує його принципи та ідеали. Так, за традиційної моделі освіти у багатьох школах формуються умови для навчання, за яких учні займають дещо пасивну позицію, ними маніпулюють за допомогою зовнішніх винагород, конкуренції, боязні невдачі, нав'язується навчання способами, що не природні для них, очікується вивчення речей, які не мають зв'язку з їхнім життям, не враховуються емоції учнів, інтуїція, творчість і духовний світ, пропонуються готові уявлення про традиційні поглядами й цінності суспільства, способи пізнання і фізичної реальності.

Таким чином, сучасні науковці-гуманісти зі всього світу розглядають традиційну систему освіти як вияв дегуманізації, тому відповіддю на неї вважається гуманістична теорія навчання. У Національній доктрині розвитку освіти в Україні визначаються основні напрями трансформації вітчизняної освіти у бік особистісного навчання та виховання, задаючи його нові орієнтири гуманно-центричного характеру.

Аналіз наукової літератури свідчить про актуальність гуманістичного підходу в освіті та його реалізації на практиці. Сучасне наукове осмислення суті проблеми гуманізації в освіті й умов її практичної реалізації представлено у працях Г. Балла, І. Беха, М. Берулави, О. Глузмана, С. Гончаренка, М. Добрускіна, О. Заболотської, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Кузьміної, Ю. Мальваного, О. Романовського, О. Пехоти, О. Савченко, В. Серикова, В. Слатьоніна, О. Сухомлинської, Є. Шиянова, В. Ягупова, І. Якиманської та ін. Усі вчені одностайні в тому, що практична реалізація ідей гуманізму в педагогічному процесі і є гуманізацією освіти.

Цій проблемі присвячені також дослідження, що проводилися в зарубіжних країнах: проблемами людино-центрованого навчання займалися американські дослідники Д. Аспі (D. Aspy), Г. Ліон (H. C. Lyon), Ф. Робак (F. Roebuck); значних здобутків у застосуванні результатів своїх психолого-гуманістичних досліджень в особистісно орієнтованому навчанні досягли К. Роджерс (C. Rogers), А. Маслоу (A. Maslow); групо-орієнтований освітній підхід у гуманістичному навчанні вивчали С. Патерсон (C. H. Patterson), І. Сімпсон (E. L. Simpson), М. Грей (M. Gray); на всебічному розвитку та самоактуалізації особистості як основному принципі гуманістичного навчання наголошували Е. Джонсон (A. P. Johnson) і Дж. Шаффер (J. Shaffer); упровадженням гуманітарних наук та мистецтва в шкільні навчальні програми займався Е. Ейснер (E. Eisner) та ін.

Метою статті є висвітлення гуманістичного підходу до навчання в розвинутих країнах із погляду провідних науковців-гуманістів у теоретичному аспекті.

Ключова роль у переході до нового для нашої країни гуманістичного типу освіти, що сприятиме зростанню потенціалу кожної особистості зокрема та всього суспільства загалом, належить школі та учителю. Адже саме через діяльність педагога реалізується державна політика України, спрямована на особистісну орієнтацію навчально-виховного процесу й створення умов для самореалізації кожної людини, що зазначено в Державній програмі «Вчитель». Отже, сьогодні процес гуманізації шкільної освіти має бути осмислений як інструмент і передумова повороту до найвищої цінності – людини, особистості.

Гуманістична освіта (або людино-центрована освіта) – це підхід до освіти, що ґрунтується на працях гуманістичних психологів. Засновниками сучасної гуманістичної теорії навчання вважаються психологи Карл Роджерс і Абрахам Маслоу (De Carvalho, 1991). Карла Роджерса називають «батьком гуманістичної психології». Він доклав чимало зусиль до застосування результатів своїх психологічних досліджень у особистісно орієнтованому навчанні, визначаючи співчуття, турботу про учнів і щирість з боку педагога ключовими рисами найефективніших учителів. Результати його досліджень опубліковані в серії книг з гуманістичної освіти «Серії досліджень особистості», зокрема праці «Свобода навчання: погляд на те, чим освіта може стати» [8].

У 1970-х роках термін «гуманістична освіта» став менш популярним після того, як група консерваторів прирівняла його до «світського гуманізму»

й розкритикувала працю Г. Ліона «Навчатися, щоб відчувати – Відчувати, щоб навчатися – Гуманістична освіта для всієї людини» (*Learning to Feel – Feeling to Learn – Humanistic Education for the Whole Man*, by Harold C. Lyon) як антихристиянську. Це дало зумовило початок боротьбі Д. Аспі (D. Aspy), К. Роджерса (C. Rogers) та ін. за заміну терміна «гуманістична освіта» на «людино-орієнтоване навчання», яка мала успіх. Як вважають американські вчені, такі як С. Фостер (S. W. Foster) та Д. Слон (D. Sloan), у загальнішому значенні термін охоплює роботу інших гуманістичних педагогів, таких як Р. Штайнер та М. Монтесорі. Ці підходи спрямовані на досягнення «всієї особистості»: інтелекту, почуттів, соціальних, мистецьких та практичних навичок, тобто всіх важливих осередків розвитку людини.

Представники гуманістичної освіти С. Патерсон (C. H. Patterson) (1973 р.) І. Сімпсон (E. L. Simpson) та М. Грей (M. Gray) (1976 р.) виступили за групо-орієнтований підхід набагато більшою мірою, ніж прихильники традиційної (учитель-орієнтованої) дидактики. Вони виокремлюють групове навчання й відповідальність групи за свої дії. У контексті цього підходу тематично-центровані правила І. Кона утворюють один метод, який дає членам групи можливість працювати разом демократично, на рівних засадах, водночас індивідуально підтримуючи незалежність і відповідальність. Гуманістична освіта прагне насамперед сприяти самореалізації учня: це означає, зокрема, що учень у змозі пізнати навчання в чистому вигляді, що містить не тільки зміст того, що вивчається, а і його особисте значення для учня (J. Shaffer, 1978).

У випадку із “Significant Learning” увага також акцентується на недирективному, людино-орієнтованому підході (за теорією К. Роджерса), спрямованому на само-ініціацію учнів, самоконтроль і самооцінку їхньої особистої участі на пізнавальному й емоційному рівнях і т. д. (Karmann, 1987).

З метою розвитку креативності у взаємодії з навколишнім світом, відновлення здатності до саморегуляції в навчанні застосовується гештальт-підхід, однією з основних переваг котрого є цілісне бачення людини в єдності її тілесних, емоційних, інтелектуальних, соціальних і духовних виявів, інтеграція когнітивного й емоційного навчання, включно з фізичними та соціальними аспектами. Мета цього підходу полягає у сприянні фізичній і психологічній релаксації, фізичному тренуванню, покращанню свого життєвого сенсу, поліпшенню комунікації та соціальних навичок (Karmann, 1987). Такі цілі навчання та особистісного розвитку не можна вивчити безпосередньо (як уже було обумовлено А. Маслоу) [5]. Може бути надана тільки непряма підтримка, що, однак, вимагає, аби були зняті надто суворі інституційні структури. Одним із найяскравіших наслідків для шкільної установи є концепція відкритого класу. Атмосфера невимушеності дає змогу кожній дитині навчатися в її власному темпі; у невеликих групах; різні предмети можуть бути продовжені й різні навчальні заходи відбуватися одночасно (Shaffer, 1978). Принцип цього навчання найкраще працює, якщо він виникає з природної, спонтанної цікавості учнів, що також є основою для моделі Саммерхіл (Summerhill Model, Neill 1960), яка не містить інституційних зобов'язань для дитини взагалі.

У такому русі розвитку людського потенціалу були використані різні моделі гуманістичної психології з метою подальшого особистісного зростання, зокрема: трет-лабораторії (групи чутливості), психодрама, медитація і т. ін. (Shaffer, 1978); у тому числі зроблено внесок до гуманізації робочого світу (розширення й збагачення роботи, частково автономні робочі групи тощо).

У 1920-х роках Макс Шеллер, вважаючи, що до нього зміст поняття «освіта» не було розкрито, доходить висновку, що це – гуманізація, безперервне становлення людини в суспільстві [10, с. 87]. З метою осмислення сутності поняття «гуманізація освіти» наведемо її визначення. Наприклад, румунські вчені визначають *гуманізацію освіти* як забезпечення вільного розвитку особистості, присвоєння учневі ролі актора у власному навчанні, що потребує коригування освіти у двох аспектах: забезпечення адаптації навчальних заходів до особливостей учнів (сприяння навчанню) і з дотримання особливостей випускників відповідно до стандартів навчання (контроль) [1].

Гуманістична теорія освіти пов'язана з особистісним зростанням і повноцінним розвитком потенціалу кожної людини не лише на інтелектуальному, а й на емоційному, психологічному, творчому, соціальному, фізичному та навіть духовному рівнях (DeCarvalho, 1991; Maslow, 1971; Morris, 1978; Rogers, 1969; Patterson, 1973). Мета освіти з цих позицій полягає в тому, щоб не просто вкласти сформовану масу знань в голову учнів або передати традиційні, національні або релігійні цінності, а сприяти розвитку обізнаної людини, яка знає й вміє навчати себе, інших людей та їх середовище, відкрити радість пізнання, допомагати вияву в кожного учня особливих талантів, надавати знання та навички, необхідні для формування в учнів рішучості у прийнятті рішень.

Гуманістична теорія навчання ґрунтується на тій передумові, що всі люди мають природну тенденцію до особистісного зростання, навчання й різнобічного розвитку. Карл Роджерс описав це як інстинктивне внутрішнє ядро, що рухає людей до досягнення свого повного потенціалу (1969 р.). Абрахам Маслоу використовував термін «самоактуалізація», щоб описати вроджений, природний рух людей до їхнього найвищого стану [6]. Мета гуманістичної освіти полягає у створенні освітнього досвіду, що збігається з природними бажаннями учня. Коли учні навчаються природно, вони дізнаються більше, процес навчання для них є радіснішим і глибшим, тоді як коли їх примушують до навчання через зовнішню мотивацію – вони вчать менше і не отримують задоволення від процесу.

Педагоги-гуманісти прагнуть сприяти навчанню шляхом створення структурованого середовища з диференційованим навчанням, де учні можуть вивчати теми, що становлять для них інтерес, навчатися більш природними способами (активне навчання, соціальна взаємодія, розв'язання проблем із реального життя), у власному темпі. Це не завжди є легким завданням. Тому наявність творчих, інтелектуальних, турботливих вчителів настільки важлива, бо інакше можна вважати будь-яка людина може відкрити посібник вчителя, визначити види діяльності та розподілити її між учнями.

Метою гуманістичної освіти є: повноцінний розвиток, самоактуалізація осіб, які мають потенціал працювати над собою, навчати інших людей та їхнє середовище; підготовка відповідального громадянина світу, котрий здатний зробити внесок у демократичне суспільство та навчається протягом усього життя. Сучасний американський дослідник Е. Джонсон (А. Р. Johnson) визначає такі опорні принципи гуманістичної освіти, що можуть допомогти у досягненні цієї мети. Він аргументує, що навчання учнів має бути якомога самостійнішим, тобто учням надавати максимально можливий вибір стосовно того, що вони вивчають, яким чином вони вчать і як демонструють свої знання. Він уточнює, що вибір не означає постійний вибір усього.

Вибір імовірний настільки, наскільки відповідає ситуації. Він є постійно – від відсутності варіантів з однієї сторони до повного вибору з другої сторони. Між цими двома крайніми позиціями спостерігається розмаїття, з якого учні можуть зробити вибір щодо їх навчання. Наприклад, можна запропонувати: відсутність вибору («Хлопчики і дівчатка, ми вивчаємо громадянську війну в цьому місяці. Це книга, яку ми збираємося читати. Ось тема, за якою ви будете робити звіти»); вибір у наборі («Хлопчики і дівчатка, я поклав п'ять книг для вас, ви можете обрати ту, яку бажаєте прочитати»); вибір у категорії («Хлопчики і дівчатка, ми вивчаємо громадянську війну цього місяця, ви можете прочитати будь-яку книгу або дослідити будь-яку тему, пов'язану з громадянською війною»); повний вибір («Хлопчики і дівчатка, оберіть тему, що цікавить і надихає вас для науково-дослідного проекту. Критерії такі. Ось дата звіту. Знайдіть книгу за обраною темою, котра вам сподобалась»).

Серед основних цілей гуманістичної освіти науковці також виокремлюють сприяння позитивної самоспрямованості та незалежності (розвиток регулюючої системи); розвиток здатності брати на себе відповідальність за вивчене (нормативно-емоційні системи); розвивати творчість (аспект пізнання дивергентного мислення); допитливість (дослідницька поведінка, функціонування невідповідності або дисонансу в будь-якій із систем); інтерес до мистецтва (насамперед для розвитку емоційної системи) [3].

Деякі учні або ситуації потребують ширшого вибору, деякі – меншого. Мета в тому, аби забезпечити найменш обмежене середовище. Це означає мінімум контролю, що необхідно для набуття позитивного досвіду у навчанні.

Предмет вивчення має бути максимально пов'язаний з особистими інтересами учнів, їхнім життям чи інтересами. Знову-таки, це залежить від учительського інтелекту. Вчителі повинні використати творчий підхід, щоб знайти способи, в яких предмет, що вивчається, відображає життя учнів. Однак слід надати простір всередині навчальної програми для учнів, аби вони мали змогу досліджувати теми, цікаві для них.

Повний спектр людського досвіду має охоплюватися навчальним планом. Емоції, відносини, творчість, уява, інтуїція й реальні життєві проблеми є частиною людського досвіду. Включення їх в освітній досвід не послаблює, а підсилює навчальний процес. Педагоги-гуманісти прагнуть створити умови, за яких люди можуть навчитися використовувати свої знання та інтелект, емоції та інтуїцію для розв'язання проблеми, прийняття рішення або досягнення стану пізнання світу.

Гуманістична освіта розвиває емоційну сторону учнів. Мета гуманістичної освіти полягає в залученні всього людського досвіду до навчання. Емоційне виховання в гуманістичній теорії навчання охоплює не тільки емоції, а й учення про них. Навчання учня всього може передбачати особисті відповіді учнів на запитання та ідеї. У наукових чи соціальних дослідженнях можна здобути важливі знання, проте щоб забезпечити більший контекст для цих знань, варто зрозуміти як вони впливають на особисте життя учнів, проаналізувавши, як це вплинуло на інших людей. Задля цього можна залучати мистецтво до вивчення інформації або перевірки її засвоєння [4].

Школи мають випускати учнів, які хочуть навчатися і знають, як вчитися. Як відомо, людська сутність прагне до пізнання світу, тобто навчання – це природна річ. Цей природний інстинкт знищується, коли учнів змушують вивчати речі, які не

мають жодного стосунку до їхнього життя, або не допомагають їм побачити зв'язок з їхнім життям, або коли зобов'язують навчатися неприродним способом. Наприклад, багато людей не могли б нічого здійснити за 45-хвилинні інтервали, які ми надаємо учням в класах.

Частиною роботи вчителя є навчання учнів учитися, тобто тому, як отримати необхідну їм інформацію, як її критично проаналізувати й оцінити та застосовувати її на практиці.

Саме тому, гуманітарні науки та заняття спортом настільки важливі в освіті. Е. Ейснер (E. Eisner) вважає мистецтво єдиним реально людським, що залишилося у навчальній програмі. Музика, література, театр, танець, образотворче мистецтво допомагають зрозуміти, що означає бути людиною. Вони озвучують ту внутрішньоособистісну частину нас самих, яка є спільною серед всіх людей.

Звертаючись до проблеми гуманістичного вчителя К. Роджерс (1969 р.) описує три умови для навчання на підставі його роботи, спрямованої на створення терапевтичних відносин зі своїми клієнтами. Передусім це повага до кожного учня, яку К. Роджерс називає безумовним позитивним ставленням. Мається на увазі безумовне сприйняття учнів такими, якими вони є, проте слід зазначити, що це істотно відрізняється від прийняття неприйнятної поведінки. Така повага допомагає учням розвивати власну самоповагу й почуття самодостатності, яке, у свою чергу, підвищує якість навчання [8].

Крім того, важливою умовою є емоційне розуміння. Можна дивитися на речі з позиції дитини: знати що вона відчуває, коли буває схвильованою, розгубленою, заплутаною, розчарованою, зацікавленою, неспокійною, невпевненою у собі. Ситуація, за якої дитина відчуває, що має вчителя, котрий піклується про неї, вболіває за її успіхи змушує почуватися її цінною й впевненою у собі.

Наступною умовою для гуманістичного навчання, за К. Роджерсом, є щирість учителя, коли він може бути самим собою, справжнім, самостійним; не виконує певної ролі або не проектує, яким повинен бути вчитель, перебуває у контакті з власними почуттями і реагує природно. Справжні вчителі не повинні покладатися на методи або прийоми. Скоріше вони можуть поклатися на свої емоції й переживання. Проте це не означає, що науково обґрунтовані стратегії не важливі, натомість навчає дітей живий учитель, а не програми, методи або стратегії [7].

Такі умови потрібні для підтримки академічного навчання та інтелектуального розвитку.

Вчитель-гуманіст усвідомлює, що навчання є найефективнішим, коли використовує автентичний досвід гуманістичного навчання (authentic human learning experiences – AHLE), тобто той, який охоплює всі аспекти самого себе. AHLE має певні характеристики. Наприклад, він відкрито завершений. Якщо діяльність справді відповідає AHLE, від учнів не очікують наперед зроблених висновків або створення стандартизованого продукту. Як і в житті, фіксованого набору відповідей немає. Учням дозволяється й навіть рекомендується дійти власних висновків. Під час відповіді вони можуть прийняти ідею такою мірою, якою вважають за потрібне, або їхня відповідь є настільки мінімальною, наскільки вони бажають.

Іншою характеристикою автентичного досвіду гуманістичного навчання є те, що воно має сенс. Завдання та види діяльності не створені для того, щоб учні були зайнятими, продемонстрували свої знання або щоб отримали високу оцінку.

Скоріше, діяльність спрямована на покращання розуміння учнями навколишнього світу або для їх розвитку, руху вперед. Вони можуть долучитися до діяльності на особистому рівні. Домашнє завдання розглядається не як вимірювальний прилад, а як практикування того, що вже було вивчено у класі (Brophy, 1986). Після прочитання розділу тексту соціального дослідження регулярний навчальний план може змусити учнів зробити певний список, щоб зміцнити ідеї або виміряти їх розуміння. Учитель, котрий використовує AHLE, скаже: «Знайдіть ідею, яку ви вважаєте цікавою. Опишіть її, використовуючи слова, малюнки чи в іншій формі, та розкажіть, як це може торкнутися вашого життя». Отже, діяльність з AHLE намагається налагодити зв'язок із внутрішнім чи зовнішнім життям учнів. Наприклад, після прочитання статті учнів можуть попросити описати подібні почуття, події, персонажі або ситуації з власного життя. На уроках із природничо-наукових дисциплін учнів можуть скеровувати на бачення певної концепції у їхньому житті або пропонувати уявну поїздку куди-небудь і описати те, що вони бачать, відчувають і чують. Це, у свою чергу, сприятиме глибшому розумінню себе. Однією з цілей AHLE є вивчення частин особистості, що були проігноровані. Це потрібно для того, аби почати розуміти, чому ми думаємо і відчуваємо, як ми це робимо. Таким чином, ми можемо звільнити несвідомі сили [4].

Автентичний досвід гуманістичного навчання сприяє глибшому розумінню інших людей. Коли учні можуть вийти за межі поверхових відмінностей, вони мають змогу побачити багато спільного в людському досвіді, що значно перевершує час, географію, раси, національності, суспільство, статус та релігію. Цей глибокий погляд допомагає їм спілкуватися з іншими більш змістовно. Він дає змогу учням поділитися своїми ідеями з іншими. Тут мислення, творчість і дії учнів призначені не лише для вчителя, а й для різної аудиторії. Попередні проекти й ідеї записуються в журналах і у класі представляються іншим учням, котрих просять на них відгукнутися. Також учні мають можливість працювати в спільних навчальних групах разом з іншими учнями. Їм рекомендується звернутися до сусіда за допомогою або поділитися ідеєю.

У результаті застосування автентичного досвіду гуманістичного навчання визначають декілька способів демонстрації знань. За традиційного навчального досвіду знання демонструють шляхом складання тесту або написання звіту. Вчитель, котрий практикує AHLE, пропонує висловити своє знання й розуміння в різних напрямках. Наприклад, учні можуть поставити театральну виставу, що демонструє важливі поняття, використовуючи художнє мистецтво, фотографію, виголошення промови, танець чи творчий рух, музику [4].

Висновки. Здійснений аналіз розвитку теорії гуманізації шкільної освіти дав можливість виявити її сутність і мету. Гуманістична теорія навчання бере свій початок від гуманізму й світського гуманізму. Відповідно до теорії гуманістичного навчання, освіта має зосереджуватися на людському загалом й особистісному зокрема розвитку. Згідно з цією теорією люди мають природну тенденцію вчитися й розвиватися. Освітній процес дає значно кращі результати, коли поєднаний з природною характеристикою людини. Діяльність пов'язана з гуманістичним навчанням тоді, коли правильно реалізована. Таким чином вона підтримує і покращує всі форми академічної освіти.

Список використаних джерел

1. Шелер М. Формы знания и образование / М. Шелер // Человек. – М., 1992. – Вып 4. — С. 85–96.
2. Buletin Documentar NR. 1/2014 Ministerul Afacerilor Interne, Institutul de studii pentru ordine publica, Editura Ministerului Afacerilor Interne p. 7-8
3. Harold C. Lyon (1971) Learning to Feel – Feeling to Learn – Humanistic Education for the Whole Man by Charles E. Merrill Publishing Company, Columbus, Ohio.
4. Huitt W. Humanism and open education. Educational Psychology Interactive. Valdosta, GA: Valdosta State University. Retrieved 2009, from: <http://www.edpsycinteractive.org/topics/affect/humed.html>
5. Johnson A. P. Education Psychology: Theories of Learning and Human Development (2014). National Science Press: www.nsspress.com
6. Maslow A. (1968). Toward a psychology of being (3rd ed.). New York. John Wiley and Sons, Inc.
7. Maslow A. (1971) The farther reaches of human nature. New York: Viking Press.
8. Rogers C. (1961) On becoming a person. Boston, MA: Houghton Mifflin Company.
9. Rogers, C. (1969) Freedom to learn: a view of what education might become. Columbus, Ohio: Merrill Publishing.
10. The international encyclopedia of education / editors-in-chief Torsten Husen, T. Neville Postlethwaite 2nd ed.

References

1. Sheler M. Formy znaniya i obrazovanie // Chelovek. Vyp 4. – М., 1992. – С. 85-96.
2. Buletin Documentar NR. 1/2014 Ministerul Afacerilor Interne, Institutul de studii pentru ordine publica, Editura Ministerului Afacerilor Interne p. 7-8
3. Harold C. Lyon (1971) Learning to Feel – Feeling to Learn – Humanistic Education for the Whole Man by Charles E. Merrill Publishing Company, Columbus, Ohio.
4. Huitt W. Humanism and open education. Educational Psychology Interactive. Valdosta, GA: Valdosta State University. Retrieved 2009, from: <http://www.edpsycinteractive.org/topics/affect/humed.html>
5. Johnson A. P. Education Psychology: Theories of Learning and Human Development (2014). National Science Press: www.nsspress.com
6. Maslow A. (1968). Toward a psychology of being (3rd ed.). New York. John Wiley and Sons, Inc.
7. Maslow A. (1971) The farther reaches of human nature. New York: Viking Press.
8. Rogers, C. (1961) On becoming a person. Boston, MA: Houghton Mifflin Company.
9. Rogers, C. (1969) Freedom to learn: a view of what education might become. Columbus, Ohio: Merrill Publishing.
10. The international encyclopedia of education / editors-in-chief Torsten Husen, T. Neville Postlethwaite 2nd ed.

Мариуц И. А.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ГУМАНИЗАЦИИ ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Рассматриваются теоретические и практические аспекты развития школьного образования в контексте гуманизации. Выявлены сущность, ведущие идеи гуманистической теории обучения и особенности ее практической реализации на современном этапе. Обосновано мнение о том, что целью образования должно быть развитие человека и личностный ее рост, в противовес количественным показателям результатов обучения, что значительно увеличивает интеллектуальные достижения и готовит учащихся к внесению своего вклада в общество. Также, подтверждается суждение о том, что обучение является наиболее эффективным тогда, когда совпадает с естественной склонностью человека к обучению, росту и полноценному развитию личности.

Ключевые слова: гуманизация образования, человеко-центрированное образование, гуманистическая психология, гуманистическая теория обучения, светский гуманизм, педагог-гуманист.

Mariuts I.

THEORETICAL ASPECTS OF HUMANIZATION OF SCHOOL EDUCATION

The article describes the theoretical and practical aspects of school education in the context of humanization. The essence, leading ideas of humanistic learning theory and the features of its implementation have been identified. The view that the purpose of education should be the development of the human personality and its growth, in preference to quantitative indicators of learning outcomes substantiates, which greatly increases the intellectual achievement and preparing students for making their contribution in society. Also, article judgment confirmed that learning is most effective when it coincides with the natural tendency of human learning, growth, and harmonious personality.

Analysis of the theory of humanization of school education made it possible to reveal its nature and purpose. The paper supported the assertion of compliance with the learning process with the theory of humanistic education, that is, education should focus on human development and personal growth. Whereas in accordance with humanistic learning theory, people have a natural tendency to learn, grow and develop fully. Established, that the learning process gives significantly better results when it is combined with a natural human characteristic. Substantiated, that activity is related to humanistic studies when it is properly implemented. Thus it can support and enhance all forms of academic education.

The article also provides a general sense of Humanistic Learning Theory aspects, what it might contain; the category of humanization of education is opened from point of view of foreign scientists. Two overriding tenets described in the article: first, the goal of education should be human development and personal growth, focused on these will naturally increase intellectual achievement and prepare pupils to contribute to global as well as local societies. The second tent is that human nature is basically built in the way that humans have a natural inclination to learn, to grow, and develop fully. The paper following the opinion that education is most effective when it aligns with this natural inclination.

Keywords: humanization of education, person-centered education, humanistic psychology, humanistic learning theory, secular humanism, humanist educator.